

dr hab. Marek Kopyściański

Katedra Prawa Finansowego

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii

Uniwersytetu Wrocławskiego

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr. Bogumila Grzegorza Ciborskiego

„Niezależność Narodowego Banku Polskiego w perspektywie uczestnictwa w Unii Gospodarczej i Walutowej”

Szczecin 2020, stron 291

1. Uwagi dotyczące wyboru tematu, celu badawczego i metody rozprawy

Przedmiotem recenzowanej rozprawy doktorskiej są zagadnienia z zakresu problematyki niezależności banku centralnego, przy uwzględnieniu możliwego uczestnictwa w Unii Gospodarczej i Walutowej. Doktorant podjął w jej ramach próbę przedstawienia istoty, podstaw prawnych i wymiaru funkcjonalnego niezależności Narodowego Banku Polskiego, zważywszy na wymogi, jakie w tym zakresie stawia przed Polską perspektywa pełnego uczestnictwa w Unii Gospodarczej i Walutowej. Celem opracowania Doktorant uczynił podjęcie próby udzielenia odpowiedzi na pytanie, czym jest niezależność Narodowego Banku Polskiego, co ją warunkuje i charakteryzuje, co stanowi dla niej zagrożenie oraz w czym się przejawia niezależność, a także, czy i jak można by ją wzmocnić.

Wybór tematu Doktorant uzasadnił brakiem kompleksowych opracowań odnoszących się do szerokiego spektrum zadań i zjawisk powiązanych z aktywnością banku centralnego. Ponadto wskazał on, iż deficyt ten występuje zarówno w nauce prawa, jak i nauce ekonomii, pomimo licznych artykułów, a nawet ich cykli, które wszakże zdaniem Doktoranta odnoszą się ostatecznie do poszczególnych zagadnień. W konsekwencji rozprawa doktorska stanowi próbę zmierzenia się z zagadnieniem instytucji banku centralnego w Polsce w kontekście jej niezwykle istotnego przymiotu tj. niezależności. Taką argumentację w zakresie uzasadnienia wyboru tematu należy podzielić, gdyż w istocie samo zagadnienie niezależności NBP nie doczekało się dotychczas kompleksowego opracowania w nauce prawa, ale ponadto, jak

wskazuje sam Autor, jest nie tylko wieloaspektowe i złożone, lecz także unaocznia istotne problemy z innych dziedzin prawa, np. problemy ustrojowe (konstytucyjne).

W konsekwencji wybór tematu zasługuje na całkowitą aprobatę.

Zasadnicza teza badawcza postawiona w pracy zawiera się w twierdzeniu, iż Narodowy Bank Polski ma przewidzianą prawem niezależność. W ramach tak postawionej tezy Doktorant przyjmuje, że w poszczególnych aspektach funkcjonowania NBP jest ona różnie stopniowalna. Stopień niezależności, podobnie jak pozycja ustrojowa, może ulec modyfikacji, gdyż zasada niezależności NBP nie jest wyrażona wprost w obowiązujących przepisach prawa i nie posiada definicji legalnej.

Dostrzegając wiele zagadnień i aspektów problematyki niezależności banku centralnego Doktorant jednym z głównych celów opracowania uczynił próbę udzielania odpowiedzi na pytanie, czym jest niezależność Narodowego Banku Polskiego, co ją warunkuje i charakteryzuje, co stanowi dla niej zagrożenie oraz w czym się przejawia niezależność, a także, czy i jak można by ją wzmocnić. Realizując tak postawiony cel Doktorant umiejętnie wykorzystuje dorobek nauki prawa, ale także w istotnym zakresie nauki ekonomii, przez co praca zyskuje charakter opracowania interdyscyplinarnego. Wydaje się zresztą, że kompleksowe omówienie problematyki niezależności banku centralnego wyłącznie na bazie analizy jurystycznej byłoby niemożliwe z uwagi na jej istotę osadzoną fundamentalnie na zjawiskach *stricto* ekonomicznych.

Sposób sformułowania przedmiotu badań i celu ich prowadzenia należy uznać za właściwy, a jednocześnie kreujący przejrzystość podejścia do tytułowej problematyki. Dzięki temu, w ocenie sporządzającego niniejszą recenzję, Doktorantowi udało się ukazać wielowątkowość materii badawczej objętej rozprawą doktorską.

Doktorant podkreślił również we wprowadzeniu do opracowania, że podejmując próbę wykazania słuszności założonej tezy, tak skonstruował schemat pracy, by móc w pełni posłużyć się metodami badawczymi uznanymi za podstawowe w nauce prawa. Metodą historyczno-prawną posłużono się zwłaszcza w celu przedstawienia genezy i ewolucji bankowości centralnej na Ziemiach Polski i w Polsce. Metodą dogmatyczno-prawną posłużono się analizując teksty aktów prawnych właściwe i niezbędne dla omawianej

problematyki. Metodą teoretyczno-prawną posłużono się zwłaszcza w celu ustalenia, jak stanowione i stosowane w praktyce są przepisy prawa odnoszące się do problematyki pracy.

Wszystkie zastosowane metody badawcze wzajemnie się w pracy uzupełniają i pozwalają Doktorantowi na sprawne przedstawienia poszczególnych zagadnień, które w całościowym ujęciu prowadzą do udanego uchwycenia istoty niezależności banku centralnego, przy uwzględnieniu niezwykle istotnych uwarunkowań historycznych.

Biorąc pod uwagę wymogi stawiane rozprawom doktorskim, zarówno główny cel badawczy rozprawy, jak i przedstawioną metodykę badań, należy uznać za w pełni poprawnie sformułowane. Tworzą one łącznie zwięzłą i poprawną teoretycznie formułę naukową, która pozwala Autorowi wykazać się niezbędną wiedzą teoretyczną i znajomością warsztatu badawczego.

Recenzowana praca doktorska uwzględnia stan prawny obowiązujący do dnia 1 stycznia 2020 r.

2. Układ i język rozprawy

Rozprawa składa się z wprowadzenia, pięciu rozdziałów i zakończenia, w którym zawarte zostały wnioski z przeprowadzonych badań, obejmujące głównie postulaty *de lege lata*, zgodnie zresztą z postawionym celem badawczym. W końcowej części pracy znajdują się następujące wykazy: bibliografia, słowniki, inne (obejmujący m.in. wykaz 8. wyroków TK). Wykaz aktów prawnych nie został ujęty w końcowej części pracy, lecz w jej początkowej fazie, w ramach wykazu źródeł prawa. Wykaz skrótów znajduje się również na początku pracy.

Znaczącą zaletą konstrukcji pracy, wpływającą istotnie na zachowanie przejrzystości prowadzonych rozważań, jest opatrzenie poszczególnych rozdziałów uwagami końcowymi zawierającymi podsumowanie danej części pracy. Przedstawiane w rozprawie doktorskiej uwagi końcowe pozwalają Autorowi na formułowanie porządkowych ocen dotyczących poszczególnych fragmentów rozprawy, a przez to ułatwiają czytelnikowi rozumienie przyjmowanych i uzasadnianych koncepcji.

Uszeregowanie rozdziałów jest nie tylko prawidłowe, ale w kontekście postawionego celu badawczego jak najbardziej właściwe i zarazem przydatne w prowadzeniu badań zmierzających do zrealizowania głównego celu badawczego w postaci próby udzielenia odpowiedzi na pytanie, czym jest niezależność Narodowego Banku Polskiego, co ją warunkuje i charakteryzuje, co stanowi dla niej zagrożenie oraz w czym się przejawia niezależność, a także, czy i jak można by ją wzmocnić. Ponadto podział treści jest logiczny i czytelny. Umożliwia dokładne podążanie czytelnika za tokiem myśli Autora. W rezultacie należy uznać, że przyjęty układ pracy, porządkując przebieg prowadzonych rozważań, zapewnia swobodę w lekturze opracowania.

Pan mgr Bogumił Grzegorz Ciborski zapoznał się rzetelnie z literaturą przedmiotu, właściwie selekcionując dzieła mające najistotniejsze znaczenie w badanym dorobku myśli prawniczej, a także ekonomicznej. Wykaz cytowanej literatury obejmuje 222.

W rozprawie wykorzystano również orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, jedną uchwałę Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz jeden wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie.

Ponadto, z uwagi na fakt, iż Doktorant poświęcił cały rozdział zagadnieniom o charakterze definicyjnym, w pracy wykorzystano 19 pozycji słownikowych.

Praca została napisana poprawnym językiem, z umiejętnym posługiwaniem się językiem prawniczym. W pracy występują nieliczne błędy literowe, czy interpunkcyjne.

3. Treść i wnioski rozprawy

Przechodząc do oceny wartości treści zawartych w recenzowanej rozprawie należy podkreślić, że praca przedstawia znaczny poziom merytoryczny, a rozważania Doktoranta cechuje klarowność i precyzja w formułowaniu twierdzeń i wniosków. W wielu miejscach Autor podejmuje polemikę z poglądami doktryny, nie stroniąc od przedstawienia własnej oceny. Warto także podnieść, że czyni to w sposób zasługujący na aprobatę, rzetelnie i z dużą kulturą, okazując tym samym szacunek dla odmiennych ustaleń, które dokonali inni przedstawiciele doktryny.

Recenzowana rozprawa, jak już wskazano, składa się z wprowadzenia, pięciu merytorycznie powiązanych ze sobą rozdziałów i zakończenia zawierającego istotne wnioski. Część podstawowa pracy zawiera 267 stron.

Tematyka podjęta w rozprawie doktorskiej należy do niezwykle aktualnych i ważnych problemów prawa, choć jak słusznie wskazuje Doktorant ma również ogromne znaczenie z ekonomicznego punktu widzenia. Ze względu na badawczy charakter pracy, a w szczególności przeprowadzenie skrupulatnej analizy zagadnień związanych z niezależnością banku centralnego, w tym ze względu na ciekawe i w dużej części oryginalne wnioski, dysertacja stanowi istotny wkład w naukę prawa finansowego, a w szczególności prawa bankowego. Tematyka recenzowanej rozprawy doktorskiej została podjęta w sposób odpowiedni, dobrze dobrana i prawidłowo sformułowana, co niewątpliwie pozwoliło na realizację wymogów stawianych rozprawom doktorskim.

We wprowadzeniu rozprawy Autor zawarł najważniejsze informacje dotyczące przedmiotu, celu i tezy badawczej. Określił także zakres materiału badawczego oraz informacje o strukturze i treści pracy. W sposób zwięzły przedstawił przedmiot badań poszczególnych rozdziałów oraz przyjęte w pracy metody badawcze.

W ramach pierwszego rozdziału omówiono ewolucję instytucji banku centralnego na ziemiach polskich i w Polsce od czasów zaborów, poprzez okres dwudziestolecia międzywojennego, okres wojny i okupacji, lata powojenne i okres Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej do czasu przemian ustrojowych roku 1989. W rozdziale tym zawarte są również rozważania poświęcone genezie bankowości oraz przyczynom wyłonienia się z niej bankowości centralnej. Uwzględnienie aspektu historycznego zasługuje na aprobatę, zwłaszcza ze względu na fakt, iż pozwala Autorowi znacznie lepiej wyświetlić płaszczyznę istoty bankowości centralnej. Jej geneza bowiem rzutuje do pewnego stopnia na współczesne rozwiązania normatywne w zakresie kreowania polityki pieniężnej bank centralny, a w konsekwencji na podstawowy w tym zakresie atrybut jakim jest niezależność.

W rozdziale pierwszym, co zupełnie naturalne, posłużono się metodą historyczno-prawną, lecz także metodą socjologiczną i teoretyczno-prawną. Doktorant podkreślił w tej części pracy, że istotnymi przesłankami niezależności badanej instytucji są m.in. sposób powoływania i odwoływania władz banku, przypisane bankowi zadania i kompetencje, relacje władz banku z władzą wykonawczą, czy też forma organizacyjno-prawna banku. Rozdział

pierwszy kończy dość oczywista w kontekście polskiego systemu bankowego, ale ważna konkluzja, tj.: zainicjowana pod koniec lat 80. przebudowa systemu finansowego, nadanie mu dwuszczeblowego charakteru i wyraźne zdefiniowanie roli banku centralnego w oparciu o trzy główne funkcje, tj. banku banków, banku państwa i banku emisyjnego, uczyniło NBP bankiem centralnym, funkcjonującym zgodnie z zachodnimi standardami w tym zakresie. Konsekwencją tego było coraz bardziej jednoznaczne akcentowanie konieczności przypisania NBP i jego organom atrybutu niezależności. Te konstatacje stanowią punkt wyjścia do prowadzenia przez Autora dalszych rozważań nad istotą niezależności banku centralnego.

Z punktu widzenia tematu pracy kluczowe znaczenie mają rozważania zawarte w kolejnych rozdziałach, tj. drugim, trzecim, czwartym i piątym. W rozdziałach tych poddano bowiem analizie kardynalne z punktu widzenia tematu pracy i celu badawczego zagadnienia,

Rozdział drugi poświęcony został analizie pojęcia niezależności w ujęciu leksykalnym. Mając na względzie fakt, iż pojęcie niezależności banku centralnego nie jest definiowane w systemie prawa, co zresztą z aksjologicznego punktu widzenia wydaje się właściwe, rozważania w tym rozdziale mają podstawowy charakter dla określenia ram w zakresie pól badawczych. Doktorant przeanalizował definicje „niezależności” w ujęciu słownikowym, przy czym uczynił to także w odniesieniu do historycznych znaczeń, odwołując się także do słownika S. B. Lindego poprzez słowniki kompilujące polszczyznę z okresu XIX i XX wieku. Autor trafnie podkreślił różnicę pomiędzy pojęciem niezależności a autonomii, które niesłusznie używane są czasami zamiennie. W rozdziale tym zwrócono również uwagę hasło „wylączne”, którym w odniesieniu do NBP w zakresie prawa do emisji pieniądza i polityki pieniężnej posługuje się Konstytucja.

W kolejnej części tego rozdziału Doktorant przedstawił doktrynalne ujęcia pojęcia niezależności, wyróżniając jej rodzaje, tj. niezależność funkcjonalną, instytucjonalną, personalną i finansową posiłkując się klasyfikacją, jaka jest przyjmowana w raportach o konwergencji, gdyż niezależność krajowego banku centralnego jest jednym z kryterium konwergencji, którego spełnienie wymagane jest od pełnego uczestnictwa w unii gospodarczej i walutowej tzn. przystąpienia do strefy euro, a ujęcie niezależności zgodnie z raportami o konwergencji stanowi swego rodzaju standard dla relacji banku centralnego w krajach Unii Europejskiej z rządami państw członkowskich.

Rozdział drugi kończą wnioski o charakterze podsumowującym, wśród których wnioskiem końcowym jest wniosek następujący: niezależność krajowego banku centralnego jako kryterium konwergencji jest sprecyzowanym standardem dla całego obszaru ESBC, wielokrotnie badanym w raportach EBC. Taka częściowa konkluzja nie ma oczywiście nowatorskiego charakteru, niemniej stanowi ważny punkt odniesienia do kolejnych rozdziałów i zawartych w nich pogłębionych analiz.

W kolejnym, trzecim rozdziale recenzowanej rozprawy doktorskiej Doktorant analizuje wzajemne relacje między obszarem szeroko rozumianej polityki gospodarczej a polityką pieniężną stanowiącą w polskim porządku prawnym wyłączną domenę NBP. Rozważania w tym rozdziale mają w ocenie sporządzającego niniejszą recenzję newralgiczny charakter. Odnoszą się bowiem do jednego z kluczowych dla gospodarki zjawisk o charakterze ekonomicznym jakim jest prowadzenie polityki pieniężnej i dla którego to zjawiska niezależność banku centralnego w ocenie wielu przedstawicieli doktryny ma wręcz rudymentalne znaczenie. W rozdziale tym najszerszej zaprezentowane zostały prawne uwarunkowania całego zagadnienia niezależności w obszarach działania NBP. Sam Autor słusznie uznaje tę część rozważań za trzon całej dysertacji. W rozdziale tym podjęto próbę określenia przesłanek pozwalających uznać politykę pieniężną NBP za niezależną od polityki gospodarczej realizowanej przez Radę Ministrów. Ponadto Doktorant zaprezentował poszczególne stanowiska doktryny w odniesieniu do tego zagadnienia i uczynił to w sposób niezwykle obszerny. Analizie poddano także konstytucyjne kompetencje NBP, tj. dbałości o stabilność waluty polskiej oraz utrzymania stabilnego poziomu cen. Doktorant podjął ciekawą próbę odpowiedzi na pytanie, dlaczego niezależność NBP nie została wyrażona w Konstytucji *expressis verbis*, konstatując, iż takie ujęcie mogłoby prowadzić do zaburzenia porządku prawnego w zakresie kompetencyjnym i zbyt daleko idącego wyodrębnienia banku centralnego w strukturach państwa, zważywszy na istotę polityki pieniężnej, której prowadzenie wymaga w pewnych zakresach współdziałania z innymi organami państwa. Sporządzający niniejszą recenzję w pełni podziela zajęte przez Doktoranta stanowisko. Wydaje się wręcz, iż mało ryzykowana byłaby jeszcze dalej idąca konstatacja, która nie została przez Autora wyrażona *explicite*, a mianowicie, że wyrażanie w Konstytucji *expressis verbis* niezależności banku centralnego byłoby raczej zabiegiem zbędnym. Doktorant dosyć obszernie przeanalizował treść przepisu art. 227 Konstytucji RP, a także leksykalne znaczenie wyrażenia „wyłączność” i zasadnie zwrócił uwagę, iż NBP przysługuje wyłączne prawo emisji pieniądza oraz ustalania i realizowania polityki pieniężnej, a tym samym w zwrocie

„wyłączne prawo” zawiera się atrybut niezależności, oczywiście przy uwzględnieniu wykładni systemowej i funkcjonalnej. Niezależność banku centralnego nie jest bowiem ani zjawiskiem istotnym *per se*, ani też o absolutnym charakterze. Na płaszczyźnie normatywnej niezależność NBP zogniskowana jest właśnie na niezależności normatywnej w zakresie emisji pieniądza i prowadzenia polityki pieniężnej i dotyczy swobody w realizacji tych kompetencji. Mając to na względzie konstytucyjne ujęcie niezależności NBP, choć nie wyrażone *expressis verbis* wydaje się w pełni wystarczające.

W rozdziale trzecim Doktorant wskazał także jak przedstawiają się relacje między celem przewidzianym dla banku centralnego w przepisach krajowych a celem jaki dla niego wskazuje TFUE. Wskazano na rozróżnienie pojęcia stabilności cen i pojęcia stabilności finansowej. Zbadano również i opisano, czy NBP cechuje niezależność w doborze celu, a także w oparciu o opracowania z obszaru nauk ekonomicznych wskazano na klasyfikacje celu banku centralnego, przypisując jej poszczególne instrumenty. W rozdziale tym w posłużono się zwłaszcza metodą dogmatyczno-prawną oraz teoretyczno-prawną. Rozważania zawarte w rozdziale trzecim są tak ukształtowane, że pozwalają w sposób płynny przejść do kolejnej części rozprawy.

Rozdział czwarty pracy poświęcony został niezależności w doborze instrumentów polityki pieniężnej, poczynając od wstępnego zaprezentowania, jak nauka prawa typizuje poszczególne instrumenty. Szeroko omówione zostały instrumenty rynkowe, zwłaszcza rezerwy obowiązkowe, operacje otwartego rynku, transakcje kredytowo-depozytowe oraz stopy procentowe jako przykład na ograniczenie całkowitej swobody działania NBP w obszarze polityki pieniężnej, gdyż bank korzysta z katalogu instrumentów przewidzianych przez ustawodawcę, a w przypadku np. rezerwy obowiązkowej ustawodawca określa też jej górny pułap. Doktorant zwrócił uwagę, że w przypadku tak istotnego instrumentu, jak stopy procentowe, Rada Polityki Pieniężnej dysponuje swobodą nie tylko w określaniu poziomu poszczególnych stóp procentowych, ale także w określaniu rodzaju stóp, z jakich korzysta w danym czasie, realizując politykę pieniężną. W konkluzjach Doktorant podjął próbę wykazania, iż rodzaje instrumentów, które przewidział co do zasady ustawodawca, mają różny charakter i różne możliwości nacisku na obszar działania NBP. W kompetencji NBP leży to, jakimi instrumentami i w jakim stopniu będzie się posługiwał. W rozdziale czwartym dokonano m.in. analizy tego, jak bank centralny w Polsce korzysta np. z instrumentu polityki pieniężnej, jakim są stopy procentowe.

W konkluzjach zawartych w rozdziale czwartym Doktorant formułuje podzielany przez recenzenta wniosek, że określony przez ustawodawcę obowiązek współdziałania w obszarze polityki gospodarczej, nie narusza wyłącznej kompetencji NBP w obszarze polityki pieniężnej i autonomii w doborze jej instrumentów, zwłaszcza że ustawowo określono też granice tego współdziałania, tj. do momentu, w którym nie narusza to stabilności cen.

W ostatnim, piątym rozdziale Doktorant przedstawił różne aspekty bieżącego funkcjonowania NBP, poczyniwszy do formy organizacyjno-prawnej na tle form właściwych innym podmiotom prowadzącym działalność bankową. W kwestii tej zaprezentował dosyć obszernie stanowiska wyrażane w nauce prawa. Następnie dokonał analizy zasadniczych funkcji NBP. W kontekście postawionej w pracy tezy badawczej zbadany został sposób powoływania i odwoływania organów banku, w tym gwarancje nienaruszalności funkcji oraz ich wynagrodzenie. Wspólną dla kompetencji władzy wykonawczej i NBP jest polityka walutowa, stąd też trafnie w tej części pracy zbadano jej instrumenty i cele. Zagadnieniem istotnym i w sposób satysfakcjonujący omówionym są uprawnienia kontrolne podmiotów zewnętrznych wobec NBP, w tym uprawnienia sejmowej komisji śledczej wobec władz banku. W rozdziale tym przedstawiono również kompetencję NBP z obszaru nadzoru nad rynkiem finansowym. W tej części pracy posłużono się przede wszystkim metodą dogmatyczno-prawną oraz teoretyczno-prawną.

Rozdział piąty, jak i poprzednie, kończą uwagi podsumowujące, wśród których najbardziej interesującą wydaje się następująca: konstytucyjnie gwarantowane kompetencje NBP i jego organów, po przyjęciu wspólnej waluty nie będą mogły być wykonywane, co de facto zmienia charakter podmiotowości prawnej NBP. Nie sposób będzie też mówić o np. niezależności organów NBP, zwłaszcza RPP, gdyż nie będzie ona mogła sprawować swych zadań, będzie jedynie mogła funkcjonować jako „organ opiniodawczo-doradczy”. Pewien niedosyt, w kontekście tytułu rozprawy doktorskiej budzi brak rozwinięcia tego ciekawego wniosku, zwłaszcza że nie poświęcone tej kwestii miejsca także w zakończeniu pracy. Nieco głębsza analiza i odważniej wyrażone wnioski w zakresie wpływu ewentualnego przyjęcia wspólnej waluty np. na niezależność organów NBP z pewnością nie wpłynęłyby na jakiegokolwiek obniżenie wartości recenzowanego opracowania.

W zakończeniu sformułowano także szereg cennych wniosków, znajdujących swoje podstawy w ustaleniach poczynionych w poszczególnych rozdziałach. Najczęściej stanowią one zresztą syntetyczne ujęcie konkluzji zawartych w uwagach końcowych do

poszczególnych rozdziałów. Konkretyzuje ono w postaci wniosków zawartą w pracy tezę, iż Narodowy Bank Polski ma przewidzianą prawem niezależność. Sformułowane w zakończeniu wnioski potwierdzają, że postawiona teza badawcza jest merytorycznie zasadna. Konkluzje zawarte w zakończeniu nie pozostawiają wątpliwości, że cele badawcze, jakie Autor sobie postawił zostały w pełni osiągnięte. **Co jednak najistotniejsze zawarte w zakończeniu wnioski potwierdzają jednoznacznie zrealizowanie postawionego we wstępie celu badawczego, a także wysoki poziom naukowy, w jakim uczynił to Doktorant, co w konsekwencji pozwala na sformułowanie tezy o dużej dojrzałości naukowej.**

Niezależnie od ogólnie bardzo wysokiej oceny odnośnie sformułowanych w zakończeniu wniosków, a także sposobu ich ujęcia, w subiektywnej ocenie sporządzającego recenzję pewnym, być może filigranowym, mankamentem pracy jest zbyt syntetyczne omówienie wniosków końcowych, zwłaszcza, że, co już podkreślano, w pracy sformułowanych zostało szereg ciekawych, zasługujących na wyeksponowanie wniosków.

Zwazywszy na wszystkie ustalenia i uwagi poczynione powyżej należy raz jeszcze podkreślić, że w recenzowanej dysertacji w sposób bardzo rzetelny i kompleksowy zostały przedstawione pytania oraz próby odpowiedzi na te pytania wynikające z potrzeby usystematyzowania wątpliwości interpretacyjnych występujących w ramach analizowanej niezależności banku centralnego. Doktorant dowiódł, iż posiada pełną, wysoko ocenioną, umiejętność formułowania celu badawczego i pytań badawczych, a także weryfikacji postawionych hipotez. Wykonane przez Autora badania i ich opracowanie jest jak najbardziej właściwe i świadczy o dużej dojrzałości naukowej Doktoranta jak i o bardzo dobrej znajomości literatury, zarówno z zakresu nauki prawa, jak i ekonomii.

Sporządzający niniejszą recenzję pragnie też z całą stanowczością podkreślić, że sformułowane w niniejszej recenzji nieliczne sugestie mają jedynie charakter polemiczny. Nie podważają w żadnym razie wartości naukowej recenzowanej rozprawy, którą należy ocenić bardzo wysoko. W zakończeniu jeszcze raz należy zauważyć, że rozprawa mgr. Bogumiła Grzegorza Ciborskiego jest oparta o bardzo dobrą znajomość literatury. Doktorant zaprezentował również bardzo solidny warsztat naukowy. Na uwagę zasługuje bardzo szerokie spojrzenie na problematykę niezależności banku centralnego. Jednocześnie Autor przedstawia własne stanowisko w jasny i konsekwentny sposób, umiejętnie wspierając je od

strony teoretycznej i pozytywno-prawnej. Dodatkowa wartość rozprawy płynie z aktualności licznych problemów poruszonych w ramach recenzowanej rozprawy. W ocenie sporządzającego niniejszą recenzję zasadne jest zgłoszenie wniosku o opublikowanie tej pracy.

4. Konkluzja

Doktorant wykazał się bardzo dobrą znajomością problematyki i starannym warszatem naukowym. W konkluzji należy zatem z całym przekonaniem stwierdzić, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgr. Bogumiła Grzegorza Ciborskiego pt. „Niezależność Narodowego Banku Polskiego w perspektywie uczestnictwa w Unii Gospodarczej i Walutowej”, stanowi oryginalne rozwiązanie ważnego problemu naukowego. Jej Autor wykazał się dużą wiedzą prawniczą. Wykazał się również umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Tym samym rozprawa doktorska mgr. Bogumiła Grzegorza Ciborskiego spełnia przesłanki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t. j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789, ze zm.). Może być zatem przedmiotem dalszych czynności w przewodzie doktorskim.

Wrocław, 16 września 2020 r.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'A. Kasprowicz', is written over a light blue rectangular background.